

- Prezentarea viziunii despre activitățile comune specifice domeniului de activitate: lucrul în atelierul unui om de artă, vizitarea expozițiilor, lansări de carte, prezentări de galerii, vizitarea muzeelor.
- Expunerea viziunii despre modalitățile de prezentare a proiectului. Participarea utilizatorului în activitățile cotidiene ale omului de artă, participarea la organizarea de expoziții, realizarea unei opere, lecturarea textelor cu valoare critică.

Limbajul studiat nu este detașat de existent cotidiană, ci reprezintă o modalitate de explorare a realității. Utilizatorul și profesorul înțeleg că varietatea lingvistică reprezintă o oportunitate de a recepta un inestimabil vestigiu lingvistic și cultural.

Bibliografie

1. *Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi: învățare, predare, evaluare*. Chișinău, 2003.
2. PROIECTE:
  - 50 Ways to motivate Language Learners
  - Babaiola e Baballotti in Tutto il Mondo Discovering Sardinian through nursery rhymes
  - Alden Biesen - International Vertelfestival Languages in a fairy tale setting.
  - DeutschMobil - France Mobil Languages on the road Dinocrocs Making early language learning fun sau Hocus&Lotus
  - Emigredes Giving a voice to Albanian immigrants in Greece
  - Enfants d'ici, contes d'ailleurs A story from far away can tell you a lot about your neighbor
  - English for Art Lovers Stimulating language learners through culture.

STILUL AUTONOM DE ÎNVĂȚARE – EXPRESIE A CONCEPTIEI MODERNE ÎN EDUCAȚIE

Marcel Bâlici, Nadejda Bâlici, Maria Pruteanu

Secția Pregătire Preuniversitară, USMF „Nicolae Testemițanu”

Catedra Limba Română și terminologie medicală, USMF „Nicolae Testemițanu”

Summary

Autonomous learning style - an expression of modern concept in education

This article proposes various definitions of the concept of autonomy of learning, making clear the distinction between this concept and the autonomous learning. The notion of autonomy requires the user's ability to determine its own rules, to identify individualized efficient means of study of the language, establishing thematic area consistent with the motivational aspect of learning. Autonomous learning style requires knowledge of the user's individual learning style and its consistency with the individual teaching style of the teacher. Information necessary to perform this teaching activity will be collected from the questionnaires by both sides involved in the instruction. Adequate interpretation of the obtained data is a foundation for developing the didactic discourse.

Rezumat

Articolul propune diverse definiții ale conceptului de autonomie a învățării, realizând clar distincția dintre acest concept și cel de învățare autonomă. Noțiunea de autonomie presupune capacitatea utilizatorului de a stabili propriile reguli, de a identifica modalitățile eficiente proprii de studiere a unei limbi, de a stabili arealul tematic în concordanță cu aspectul motivațional al învățării. Stilul autonom de învățare presupune cunoașterea stilului individual de învățare a utilizatorului și armonizarea acestuia cu stilul individual de predare a profesorului. Informațiile necesare realizării acestei activități didactice vor fi colectate din chestionarele efectuate de ambele părți implicate în procesul de instruire. Interpretarea adecvată a datelor obținute este un fundament pentru elaborarea discursului didactic.

Este general recunoscut faptul că procesul cunoașterii este unul complex și poate fi cercetat din diverse perspective. Utilizarea perspectivei de învățare în stilul autonom reprezintă o posibilitate acordată utilizatorului și profesorului de a-și crea propria abordare a actului de instruire cu toate componentele aferente ale acestuia. Etimologic cuvântul „autonomie” provine de la cuvântul grecesc *auto*, care semnifică „persona însăși”, „sine”, și *nomos* care înseamnă lege sau regulă. Stilul autonom de învățare se bazează pe principii și criterii de studiere acceptate în mod conștient de către utilizator, sau descoperite și personalizate în procesul studiului în colaborare cu alți membri ai grupului social.

Citându-l pe Holec (1981) și Benson (2009) autorul articolului: „A Synthesis Learner Autonomy” de T Dang (publicat în *The Internet Journal of Language, Culture and Society*, LSC-2012, pag.52) constată, pe bună dreptate, că abordarea autonomă a studierii presupune capacitatea sau abilitatea utilizatorului de a fi propriul manager pentru actul de instruire. Noțiunea de autonomie presupune capacitatea utilizatorului de a stabili propriile reguli, propriul mod de realizare a unui proiect, de a stabili arealul tematic, cognitiv, informațional necesar propriei personalități conform principiului motivațional al învățării. O lucrare de o reală valoare științifică și care cuprinde un areal de cercetare quasi exhaustiv este „Dall'autonomia nell'apprendimento delle lingue straniere allo sviluppo della competenza plurilingue. Una ricerca nella scuola secondaria..”, de Marcela Menegale (publicată în cadrul „Scuola di dottorato in scienze dell'linguaggio, della cognizione, della formazione, Università Ca Focarsi, Venezia, 2010.). Definiția dată de Menegale este deosebit de sugestivă:

„Autonomia este, așadar, un proces – mai mult sau mai puțin constant – prin care orice utilizator își dezvoltă competențele în mod individual și progresiv (Esch 1996:37) cu sau fără ajutorul unui profesor cu sau fără un suport didactic.” (traducerea noastră). Astfel sunt reliefate caracteristicile fundamentale ale stilului autonom de învățare: constant, individual și progresiv.

Elementul de bază de care trebuie să țină cont profesorul este stabilirea nivelului de utilizare a capacităților fiecărui utilizator de a elabora și aplica criterii, principii și legi personale care vor contribui la favorizarea procesului de învățare. Nu este întâmplător faptul că la primele unități de învățare se aplică chestionare referitoare la aspectele motivaționale și referitoare la căile didactice de realizare a unei sarcini. Chestionarul inițial oferit utilizatorilor care intenționează să studieze o limbă străină va cuprinde întrebări referitoare la modul de comprehensiune și producere a unui discurs. Chiar dacă utilizatorul nu posedă decât cunoștințe foarte sumare în limba studiată chestionarul poate face referire la experiențele anterioare ale utilizatorului cu privire la modalitățile de studiere a unei sau mai multor limbi străine. Conform chestionarelor Mariani astfel de acțiuni vor interprinde și utilizatorii pentru a cunoaște stilul propriu de învățare și profesorul pentru a determina stilul de predare. Ideal ar fi ca între cele două stiluri de predare/învățare să existe concordanță.

Chestionarul care identifică propriul stil de învățare al utilizatorului poate face referire la punctele forte ale metodelor de achiziționare a competențelor. Referitor la competența de comprehensiune a unui discurs oral sau scris s-ar putea plasa astfel de întrebări:

- cum preferați să receptați un mesaj scris sau oral,
- când înțelegeți mai bine interlocutorul: în discuție orală sau prin transmiterea unor informații scrise,
- ce memorați mai ușor: conținutul unei discuții sau mesajul scris,
- când vă simțiți psihologic mai confortabil: când auziți sau când vedeți informația transmisă.

Referitor la competența de producere a unui discurs oral sau scris s-ar putea plasa astfel de întrebări:

- ce modalitate de producere a unui discurs preferați: scrisă sau orală,
- când considerați că vă faceți mai bine înțelegi de interlocutor: ca urmare a unei discuții orale sau prin prezentarea discursului elaborat în formă scrisă.
- Prin care modalitate de prezentare vă exprimați propria personalitate mai amplu: în formă scrisă sau orală,
- când vă simțiți psihologic mai confortabil : prezentând mesajul în formă scrisă sau într-o discuție cu auditoriul.

Bineînțeles, astfel de date nu vor fi doar colectate, ci și interpretate. Etapa interpretării este compusă din două compartimente: Interpretarea oferită de utilizatorul însuși și cea realizată de profesor.

Astfel de interpretări ale modului considerat eficient de învățare favorizează actul de conștientizare al utilizatorului că el realizează un proces necesar propriei personalități într-o manieră personalizată și optimal eficientizată. Profesorul, de asemenea, interpretează datele receptate din perspectiva persoanei care are menirea de a facilita realizarea unei finalități didactice și dobândirea unor competențe concrete de către utilizator. Informațiile obținute sunt relevante pentru elaborarea unei concepții de colaborare profesor-utilizator, realizarea unor algoritmi de efectuare a unor proiecte, selectarea metodelor și elaborarea strategiilor didactice, construirea și reconstruirea unor modele de cunoaștere, învățare și comportamentale comune. Chestionare de genul celor expuse anterior se vor realiza la etape diferite de studiere a unei limbi, deoarece abilitățile, dexteritățile și nivelele de competență sunt mereu variabile, în dependență de acțiunile permanente de reconstrucție ale modelului cognitiv /comportamental. Perspectiva stilului de învățare autonom nu este unilaterală. Pentru identificarea stilului de predare profesorul poate răspunde la astfel de întrebări:

- întrebările pe care le formulez presupun un răspuns ce implică înțelegerea de ansamblu a discursului sau mă axează pe detalii,
- formulez doar întrebări pentru a recepta informații sau mă interesează și opiniile și argumentele formulate de studenți,
- mă interesează conexiunile logice dintre evenimente, circumstanțe,
- utilizez toate modalitățile de prezentare și înțelegere a materiei studiate folosind :scheme, tabele, axe cronologice,
- valorific totalitatea centrilor senzitivi atât la etapa de receptare cât și la cea de prezentare a unui mesaj,
- apelez la abilitățile, cunoștințele și dexteritățile pe care le posedă utilizatorul dintr-o experiență anterioară.

Chestionarele propuse și pe care le utilizez au fost formulate pornind de la cele prezentate de Mariani, dar adaptate și aplicate la realitățile și circumstanțele personale. Chestionarele pot fi oferite studenților și completate de către utilizatori la începutul anului de studiu și ulterior în anumite perioade stabilite clar, concomitent cu elaborarea "Jurnalului de observare" pedagogică completat de către profesor în activitatea cotidiană. Lucrare fundamentală pentru interpretarea practicii de implementare a Jurnalului de observare de către profesor și a Jurnalului de învățare de către utilizator este " Teachers investigate their work" de Herbert Altrichter, Peter Posch and Bridget Somekh(ediția consultată a apărut în 2005 ,publicată de Taylor & Francis e-Library, apare concomitent în SUA și Canada) . Profesorul își formează abilitatea de a elabora discursul

didactic având formă narativă și nu doar expozitivă. Gradul de corelare cu finalitățile didactice și conștientizare a fiecărei acțiuni pentru realizarea sarcinii devine destul de ridicat. Proiectul didactic va cuprinde compartimentele referitoare la :

- punctele de referință pentru aspectele teoretice,
- punctele de referință pentru aspectele metodologice,
- punctele de referință pentru aspectele de planificare.

Stilul autonom de învățare al studentului este reușit combinat cu "filosofia" personală a profesorului , care vede în proiectul didactic o modalitate de a-și expune punctul de vedere referitor la abordarea actului de învățare/predare/evaluare. În elaborarea proiectelor didactice bazate pe stilul autonom de învățare profesorul va fi conștient de faptul că astfel de realizări se obțin în mod gradual și permanent. Cadrul didactic va conștientiza că asemenea activități au un caracter individual și fiecare utilizator este posesorul unui univers interior cu o anumită experiență și percepere a lumii. Jurnalul de observare didactică are obiectivul de a descoperi abilitățile, dexteritățile și competențele deja formate, de a înțelege modul de percepere a universului exterior și de a cunoaște atitudinile utilizatorului relativ la diferitele aspecte existențiale ale vieții, de a descoperi punctele slabe și pe cele forte ale utilizatorului în procesul de studiere a unei limbi străine. Un astfel de Jurnal va fi completat ținându-se cont de limitele de etică comportamentală și bunul-simț care trebuie să-l ghideze mereu pe profesor. În acest instrument de lucru cadrul didactic va scrie propriile observații, concluzii drept urmare a comunicării cu utilizatorul. Va realiza descrierea modului de realizare a sarcinii în formă scrisă sau orală, va acorda atenție la modalitatea de învățare eficientă bazată pe întrebări referitoare la detaliile discursului receptat sau la mesajul de ansamblu. Profesorul va observa care centri senzitivi ai utilizatorului sunt mai dezvoltați și contribuie la eficientizarea procesului de învățare. Jurnalul de observare va conține informații despre capacitatea utilizatorului de a formula obiective la etapa inițială și de a le reformula pe parcursul realizării proiectului. Profesorul are menirea de a-l ajuta pe student să formuleze obiectivele proprii și să le coreleze cu cele expuse în portofoliul lingvistic personal. Proiectarea didactică se va realiza în baza datelor expuse în jurnalul de observare, obiectivelor formulate de către utilizator și propuse de profesor și a competențelor pe care dorește utilizatorul să le achiziționeze. Jurnalul de observare constituie un mijloc de exprimare din diverse perspective:

Activitatea inițială a profesorului este de a colecta datele relevante despre modul de a învăța al utilizatorului, de a le selecta conform competențelor și arealelor pedagogice , de a le interpreta și ca urmare a realizării acestor pași ai algoritmului va formula IPOTEZA. Ipoteza este un enunț formulat de profesor care conține o presupunere a acestuia referitor la eficiența unor metode de studiu ale utilizatorului. Ipotezele pot fi diverse, de exemplu: dacă utilizatorul ar fragmenta discursul, dacă i s-ar acorda mai mult timp în cadrul unui proiect, dacă ar lucra în colaborare cu un alt semen, dacă ar avea mai multe tabele și scheme, dacă ar corela semnul grafic cu punctul sonor, dacă ....Următoarea parte logică a enunțului presupus de profesor este ATUNCI, după care urmează presupusele realizări ale utilizatorului. Acțiunea didactică bazată pe o anumită ipoteză va fi corelată cu utilizatorul, iar acesta face însemnările personale în Jurnalul de învățare. Utilizatorul va descrie așteptările sale de la efectuarea activităților didactice bazate pe ipoteza profesorului și se va discuta, opțional, cu profesorul pentru a cunoaște așteptările acestuia. Profesorul va descrie succesul sau eșecul realizării activităților bazate pe ipoteza formulată și va lua decizii acționale pentru elaborarea proiectelor didactice ulterioare. Utilizatorul va expune și el punctul de vedere referitor la perceperea eficienței activităților didactice cerute de ipoteza formulată . Ambele părți vor formula opiniile referitoare la eficiența sau ineficiența experimentului realizat. Astfel de activități vor fi repetate, iar datele se vor schimba periodic, în dependență de realitățile didactice existente.

Punctele de vedere referitoare la eficiența unor sau altor activități didactice pot fi diferite, iar apariția viziunilor divergente este o nouă oportunitate de a relua efectuarea pașilor din algoritmul de realizare a unei ipoteze. Propunem următorul algoritm:

- selectarea datelor. Evidențierea informațiilor importante și clasificarea lor conform unor criterii stabilite, prezentarea și interpretarea datelor. Consider că utilizatorul nu-și va putea crea abilitatea de studiu conform stilului autonom de învățare dacă utilizatorul nu percepe adecvat modalitatea de evaluare a succesului în dependență de realizarea obiectivelor personale, precum și dacă profesorul nu va valorifica într-o manieră optimală experiența anterioară a acestuia și nu va ține cont de modul de percepere de către utilizator a realității exterioare.

- Realizarea conexiunilor dintre informațiile oferite de Jurnalul de învățare și cel de observare.

Corelările de acest gen sunt semnificative pentru formarea competenței metacognitive ale utilizatorului, El ”învață să învețe”, ghidat de profesorul care depune reale eforturi pentru a îndeplini rolul de facilitator. După realizarea activităților propuse pentru ipoteza formulată utilizatorul va răspunde la întrebări de genul:

- La ce aspecte ar trebui să fac îmbunătățiri,
- Care au fost momentele care m-au pus în dificultate de a realiza sarcina,
- Ce nu-mi este clar,

Ce m-a făcut să simt disconfort psihologic

- Idei pe care aș dori să le aplic.

Chestionarele aplicate periodic oferă informații despre nivelul de competență a utilizatorului și despre modalitățile de realizare a unor sarcini care sunt considerate eficiente de către utilizator. Jurnalul de observare completat permanent de către profesor se bazează pe datele obținute în urma efectuării chestionarului, dar este completat de către profesor cu diverse opinii, informații care i-ar fi utilizatorului folositoare în procesul de învățare a unei limbi străine. Ambele documente contribuie la stabilirea stilului personal de învățare. Conform chestionarului Mariani există următoarele stiluri personale de învățare conform criteriului senzorial de percepere a informației:

- Vizual (utilizatorul preferă să vadă informația, să ia notițe, să citească)
- Auditiv (optează pentru ascultarea informațiilor pe care vrea să le studieze, preferă să citească sau să asculte lecturarea unui text cu voce tare, să participe la discuții sau conversații),
- Cinestetică (optează pentru activități concrete, participă la jocuri didactice, la dramatizări, etc.)

Conform criteriilor de cunoaștere

- Analitic,- acordă atenție detaliilor, vrea să cunoască semnificația fiecărui lexeu, intenționează să cunoască și să înțeleagă foarte bine regulile gramaticale specifice unei limbi,
- Global,- nu acordă o atenție deosebită structurilor gramaticale existente în limba studiată, memorează unele expresii uzuale, pune accent pe învățarea bazată pe înțelegerea interlocutorului drept urmare a unei comunicări permanente.
- reflexiv,- reflectează la structurile gramaticale ale limbii studiate în relație cu limba maternă, are nevoie de mai mult timp pentru a face conexiunile dintre semnificațiile lexemelor, preferă să înțeleagă detaliile.
- Impulsiv- este dispus să se corecteze simultan cu actul comunicării considerând transmiterea și receptarea informației mai importantă decât respectarea unor reguli gramaticale.

Din punctul de vedere al tipului de personalitate sunt stilurile de învățare introversiv și extroversiv. Experiența demonstrează că nu există stiluri ”pure” și din acest motiv astfel de referințe teoretice au valoare de orientare cognitivă și nu de reguli imuabile.

Bibliografie

1. Herbert Altrichter, Peter Posch and Bridget Somekh, *Teachers investigate their work*, publicată de Taylor & Francis e-Library, în SUA și Canada, 2005.
2. T. Dang, *A Synthesis Learner Autonomy*, publicat în *The Internet Journal of Language, Culture and Society*, LSC-2012, p. 52.
3. Marcela Menegale, *Dall'autonomia nell'apprendimento delle lingue straniere allo sviluppo della competenza plurilingue. Una ricerca nella scuola secondaria*. În „Scuola di dottorato in scienze dell linguaggio, della cognizione, della formazione, Università Ca Focarsi, Veneția, 2010.

LITERATURA POSTBELICĂ BASARABEANĂ. CLIMATUL CREAȚIEI

Victoria Vîntu

Catedra Limba Română și terminologie medicală

Summary

Post-war basarabian literature. context of creativity

Our post-war poetry developed in a specific context of creativity, absonant to creative and esthetic thinking development. Any effort to fight against restrictions dictated by totalitarianism, dominant in this period, was faulted. However, in a contextual analysis, our culture and literature manifest insistently the tendency to find its identity, detaching from the rigors imposed by the dogma of socialist realism.

Rezumat

Poezia postbelică basarabească a evoluat într-un context specific de creație, străin dezvoltării spiritului estetic, gândirii creatoare. Orice efort de opunere restricțiilor dictate de regimul totalitar, dominant în perioada respectivă, a fost blamat cu vehemență. Totuși, analizată în context, cultura, literatura autohtonă manifestă tot mai insistent tendința de a-și regăsi identitatea, detașându-se de rigorile impuse de dogma realismului socialist.

Formarea unei concepții adecvate despre literatura postbelică basarabească este posibilă doar în condiția examinării contextului politic, social și cultural specific unei perioade care constituie poate cea mai dureroasă filă din istoria neamului nostru. Primul deceniu postbelic este marcat de anihilarea pe toate căile și cu toate mijloacele a spiritualității naționale. ”Pentru regimul totalitar, nonvaloarea și mediocritatea au fost mereu o politică literară, componentă a unei strategii mai largi de strangulare a spiritului (...) Susținerea nonvalorilor, instituționalizarea lor prin introducerea în programele de învățământ și în manuale, prin decernarea de premii, acordarea de funcții și titluri onorifice, prin crearea, cu ajutorul convergent al mai multor organisme, a unui statut privilegiat, face parte din aceeași, unică acțiune de anihilare a inițiativei creatoare.” [7, p.15]

”După 1944, Moscova a dus o metodică politică de deznaționalizare în această republică sovietică vestică, ruptă prin război dintr-o entitate etnică, clar circumscrisă, cu care se confunda cultural. Vechea elită culturală și politică a Republicii Socialiste Moldova a fost lichidată și înlocuită cu una nouă, adesea deșănțată, provenită fie din fosta Republică Moldovenească de peste Nistru, fie din alte părți. Orașele au fost treptat rusificate prin aducțiuni de populație slavă și rusofonă, suprapusă și dizolvantă pentru tradiția locurilor.” [8, p. 2]

Introducerea literelor chirilice pentru scrierea limbii române, intitularea acesteia drept „limbă moldovenească”, prezentarea profilului și istoriei ei din punct de vedere al unei pretense origine slavă, învățarea unei istorii literare și culturale „moldovenești”, cu personalități ale literaturii române, înfățișate trunchiat, iată tot atâtea aspecte ale unui program de aculturație gândit de ideologii sovietici, în vederea desprinderii poporului român din Republica Sovietică Socialistă Moldova și a intelectualilor lui de cultura românească tradițională.